

gre spregledati plesne in glasbene dejavnosti, družabnih večerov, športnih aktivnosti, predvsem pa pouka slovenskega jezika – vse to nam avtorica pregledno in podrobno predstavi. Da ne gre samo za veseljačenje, kaže tudi delovna vnema na volitvah izbranih odborov ter resno in odgovorno delovanje in vodenje doma. Potrditev uspešnosti društva je prišla s članstvom SND Lipa Park v Folk Arts Council v St. Catharinesu leta 1975.

V desetletju novih dosežkov, 1981-1990, jim je po besedah avtorice uspelo, znova s prostovoljnimi prispevki in delom, zgraditi novo dvorano, pridobiti Charter – registriran ustanovni akt kot neprofitne organizacije s svojim lastnim zemljiščem in dvorano (tak akt v Kanadi precej olajša poslovanje), ustanoviti Meddruštveni odbor za koordinacijo kulturnih dejavnosti in izmenjav, dramsko skupino ter organizirati številne prireditve. Med številnimi, ki jih je avtorica nazorno opisala, sta tudi velika humanitarna akcija zbiranja finančnih sredstev za nakup ultrazvočne naprave za Onkološki institut v Ljubljani in pomoč celjski bolnišnici za odpravo škode po poplavi. Humanitarne akcije za pomoč bolnišnicam v Sloveniji so se vrstile tudi v devetdesetih letih.

Prispevek, ki je za Slovenijo najbolj dragocen, pa je bila srčna, enotna, odmevna in tudi uspešna podpora slovenski osamosvojitvi.

Tudi v novih, za Slovence prelomnih časih, je društvo Lipa Park s svojimi člani lepo napredovalo. Vedno bolj uspešni in znani so tudi v Sloveniji, saj je dramsko skupino Lipa Parka prvič finančno podprl tudi Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu Ministrstva RS za zunanje zadeve.

V publikaciji "Lipa Park, St. Catharines, Ontario, Canada 1967-2002" so odlično usklajena pričevanja o nastanku in razvoju, na podlagi arhivskega gradiva, ki ga hrani SND, spomini članov ter slikovno gradivo. Na začetku knjige so objavljene številne čestitke ob obletnici, ki so jih izrekli visoki državniki Slovenije in Kanade ter predstavniki organizacij, ki združujejo izseljence v obeh državah. Po zgodovinskem pregledu razvoja SND Lipa Park je avtorica predstavila vse predsednike v besedi in sliki. Posebna pozornost velja tudi poglavjem *Dejavnosti* in *Dobra volja je najbolja (spomini članov)*, v katerih avtorica predstavi pomembnejše aktivnosti društva, kot so izobraževanje, gledališče, glasba in šport, ter spomine. Pečat tem poglavjem dajejo prispevki članov društva, tistih, ki so večji pisanja v slovenščini, in tistih, ki se te spretnosti pridno učijo v slovenski šoli.

Naj omenim za arhiviste in raziskovalce pomemben podatek, da je avtorica v imenu društva prinesla in predala Arhivu Republike Slovenije 2600 kopij in fotokopij arhivskega gradiva SND Lipa Park.

Neprecenljiv prispevek slovenskih rojakov v Kanadi pri ohranjanju slovenskih navad, jezika in kulture bi ostal skrit očem javnosti, zlasti v Sloveniji, če ne bi avtorica te izjemno bogate publikacije sledila svojemu raziskovalnemu duhu in razdaljam navkljub prinesla izjemen kamenček za mozaik slovenske zgodovine.

Nada Čibej

Slovensko izseljenstvo, Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice, uredila Milica Trebše Štolfa in Matjaž Klemenčič, Ljubljana 2001, 375 strani

Združenje Slovenska izseljenska matica (SIM) je praznovalo petdeset let obstoja in aktivnega delovanja na vseh področjih javnega in kulturnega življenja slovenskih izseljencev ter njihovega povezovanja z matično domovino. Kljub razburljivim trenutkom je, kot pravi Janez Rogelj, Slovenska izseljenska matica preživela, svoje delo opravila dobro in lahko z optimizmom zre v prihodnost. Ob tem častitljivem jubileju je Združenje SIM izdalo zbornik "Slovensko izseljenstvo – Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice". Glavna urednica Zbornika je mag. Milica Trebše Štolfa, odgovorni urednik pa dr. Matjaž Klemenčič. Knjiga je plod dela številnih, doma in v tujini živečih strokovnjakov in raziskovalcev, ki so svojo poklicno in osebno pot zapisali slovenskemu izseljenstvu.

Zbornik nam na 375 straneh prinaša strokovno obdelano in izjemno bogato védenje o Slovencih, ki so jih različne usode odpeljale v širni svet. Prikazuje nam najrazličnejše oblike ter dejavnosti izseljencev, zlasti tiste, ki so imele namen ohranjati slovensko narodno identiteto. Prispevki so razdeljeni v tri večje sklope, ki nas popeljejo skozi zgodovino tako slovenskih izseljencev kot tudi Slovenske izseljenske matice.

V prvem, *Splošnem delu*, nas Janez Rogelj, v prispevku "Petdeset let dela Slovenske izseljenske matice" popelje skozi celotno obdobje delovanja, razvoja in spreminjanja Matice ter nam predstavi vse njene predsednike, naloge in dejavnosti, publikacije, vse vzpone in razcvete, pa tudi burne in negotove čase. Poudariti moram, da je to prvi celostni prikaz zgodovinskega razvoja Slovenske izseljenske matice.

Dr. Matjaž Klemenčič nam osvetli "Odnos slovenskih izseljencev do stare domovine", dr. Nada Šabec pa nam v prispevku "Jezik slovenskih izseljencev" pojasni, kako se spreminja jezik, ki ga uporabljajo izseljenci na angleško govorečih območjih ter kaj pomeni *lefati*, *drajvati*, *tokati*. Sledi pregled "Književnosti slovenskih izseljencev" in "Pregled slovenskih izseljenih likovnih ustvarjalcev" spod peres dr. Janje Žitnik ter dr. Irene Mislej.

Opozorila bi na prispevek mag. Milice Trebše Štolfa, "Arhivsko gradivo je narodov spomin". Avtorica v njem poudarja, kako pomembno je arhivsko gradivo slovenskih društev in posameznikov po svetu pri ohranjanju slovenske kulturne dediščine in pri ustvarjanju slovenske zgodovine. Izhajajoč iz načela: "Kar ni zapisano, se ni zgodilo," svoje znanje že petnajst let prenaša na izseljence in jim vceplja skrb, da se zapisi o delovanju in obstoju Slovencev in slovenske besede v svetu ohranijo zanamcem.

V sklepnem delu prvega dela Zbornika so prispevki Jožeta Prešerna "Slovenske sledi v svetu", dr. Bogdana Kolarja "Mesto cerkve med Slovenci po svetu in njen prispevek za ohranjanje narodnosti", dr. Mihaela Kūzmiča "Slovenski protestanti in izseljenstvo" ter Aleksija Kalca, ki nam predstavi "Izselje-

vanje z zahodnega roba slovenskega etničnega prostora".

V drugem delu zbornika *Slovenci po svetu* so predstavljene slovenske naselbine oziroma slovenske skupnosti po posameznih celinah, od severne in južne Amerike do Avstralije, zahodne Evrope in držav naslednic nekdanje Jugoslavije. Posebno vrednost imajo prispevki samih izseljencev (kar šestih), ki so obogatili naše vedenje o Slovencih po svetu.

Izjemno zanimive in strokovno dodelane razprave v drugem delu Zbornika so prispevali:

- za ozemlje Severne Amerike:

dr. Marjan Drnovšek: "Izseljevanje Slovencev v Severno Ameriko"; dr. Matjaž Klemenčič: "Slovenske naselbine v Združenih državah Amerike"; mag. Joseph Valenčič: "Slovenski narodni domovi v ZDA"; dr. Mirko Jurak: "Družbenokulturno ustvarjanje slovenskih izseljencev v Kanadi"; mag. Milica Trebše Štolfa: "Slovenci in njihove organizacije v Kanadi" ter Cvetka Kocjančič: "Izseljenstvo kot gospodarski dejavnik: primer Slovencev v Kanadi";

- za ozemlje južne Amerike:

dr. Irene Mislej: "Slovenski izseljenci v južni Ameriki" in dr. Zvone Žigon: "Slovenska politična emigracija v Argentini";

- za ozemlje Avstralije:

dr. Breda Čebulj Sajko: "Naselitev Slovencev v Avstraliji"; Jože Prešeren: "Slovenski narodni domovi v Avstraliji" in dr. Igor Maver: "Književno ustvarjanje Slovencev v Avstraliji";

- za ozemlje Evrope:

dr. Marjan Drnovšek: "Slovenski izseljenci in Zahodna Evropa do druge svetovne vojne" in dr. Jernej Zupančič: "Slovensko izseljenstvo v Evropi po drugi svetovni vojni";

- za ozemlje nekdanje Jugoslavije:

Marija Dolinšek Divčič: "Slovenci v Bosni in Hercegovini"; Darko Šonc: "Slovenci na Hrvaškem"; Franc Cevc: "Slovenci v AP Vojvodini (ZR Jugoslaviji)" ter dr. Amalija Jovanović: "Slovenci v Makedoniji".

Tretji *Dokumentacijski del* je uredila mag. Rozina Švent. V njem je predstavila izbrano bibliografijo del o slovenskem izseljenstvu, ki so izšla v obliki knjig oziroma monografij. Sledi predstavitev vseh avtorjev Zbornika ter imensko kazalo.

Pričujoči Zbornik je zelo pomembno delo za tiste, ki se ukvarjajo z raziskovanjem slovenskega izseljenstva, kot tudi za zgodovinarje in arhiviste, ki so oblikujejo slovensko zgodovino in ohranjajo *narodov spomin*.

Pomembnost Zbornika dokazuje tudi dejstvo, da sta ga Ministrstvo RS za znanost, šolstvo in šport ter Zavod RS za šolstvo uvrstila na seznam dodatnih oziroma priporočljivih učbenikov za družboslovje in humanistiko za osnovne in srednje šole.

Nada Čibej

Ob osemdesetletnici kemijskih študijev na Univerzi v Ljubljani, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Ljubljana 1999, 97 strani

Ljubljanska univerza je s svojimi fakultetami že odločno zakorakala v deveto desetletje svojega obstoja in delovanja. Kljub temu pa velja predstaviti še eno delo, ki je izšlo v sklopu praznovanja njene osemdesetletnice. Publikacijo *Ob osemdesetletnici kemijskih študijev na Univerzi v Ljubljani*, ki je skupinsko delo več avtorjev, je izdala Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo.

Prvi prispevek z naslovom *Zgodovinski razvoj Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo nas popelje v sedemnajsto stoletje*, v katero segajo začetki kemijske znanosti na Slovenskem. Takrat so nastala tudi prva dela s tega področja; zanja so zaslužni ljubljanski zdravniki tiste dobe in J. V. Valvasor. V osemnajstem stoletju je imel za razvoj kemijske znanosti pomembno vlogo idrijski rudnik. V Idriji je bila ustanovljena prva višja šola za kemijo in metalurgijo v Sloveniji, vendar je bilo njeno delovanje omejeno le na obdobje delovanja dr. Scopolija v Idriji. Za njim je nove kemijske teorije posredoval doktor filozofije in medicine B. Hacquet. Ta je v štirih knjigah obravnaval kemijsko analizo rude, rudniške naprave in kemijske postopke v Idriji. Pozneje je poučeval na ljubljanskem liceju in bil predlagan za profesorja na ljubljanski filozofski fakulteti, vendar je bil še pred njenim vnovičnim odprtjem imenovan za profesorja v Lvovu. Ljubljana je svoj visokošolski zavod znova dobila v obdobju Ilirskih provinc. Tedaj je bil na mesto predavatelja za kemijo povabljen kemik in farmacevt J. M. Zentrini iz Milana. V tem obdobju je slušateljem medicinske in naravoslovne fakultete predaval tudi prvi slovenski profesor kemije Janez K. Kersnik. Z odhodom Francozov so bile odpravljene tudi njihove centralne šole in Ljubljana je znova izgubila svoj visokošolski študij. Sredi 19. stoletja je kemija postala redni učni predmet na ljubljanski realki, z ustanovitvijo univerze pa se je pred osemdesetimi leti tudi pri nas začel pouk kemije na visokošolski ravni.

V nadaljevanju nam avtorji predstavljajo razvoj kemijskih študijev v okviru ljubljanske univerze. Študij se je delil na študij kemijske tehnologije na kemijskem oddelku tehniške fakultete in na študij kemije na filozofski fakulteti. Pionirsko vlogo sta imela prof. dr. Maks Samec, imenovan za prvega rednega profesorja na kemijskem oddelku in prof. dr. Marij Rebek, ki se mu je kmalu pridružil. Poleg iskanja sposobnih strokovnjakov je bilo v tem prvem obdobju treba veliko naporov posvetiti tudi boju za ohranitev študija kemije na tehniški fakulteti ljubljanske univerze, saj so se pojavljale težnje po prenehanju tega študija ali vsaj njegovi okrnitvi, in pa zagotoviti primernih prostorov za pedagoško in znanstveno delo. Za začetek je bil kemijski oddelak nameščen v kleti realke, ki je bila za ta namen ob finančni pomoči zasebne industrije predelana. Nekaj prostora je kemijski inštitut dobil v novem poslopiju tehniške fakultete, ob koncu tridesetih let pa je ministrstvo odobrilo kredit za graditev posebne stavbe.